

Secondary School Students' Awareness of Cultural Heritage: The Case of Sivas

Adem Uzun^{1,a,*}

¹Faculty of Education, Sivas Cumhuriyet University, Sivas, Türkiye

*Corresponding author

Research Article

History

Received: 19/12/2024

Accepted: 07/05/2025

This paper was checked for plagiarism using iThenticate during the preview process and before publication.

Copyright © 2017 by Cumhuriyet University, Faculty of Education. All rights reserved.

ABSTRACT

The aim of this study was to examine the secondary school students' awareness of cultural heritage with a specific focus on the province of Sivas. The research used qualitative research method and was designed with phenomenology. The study group consisted of 80 students (36 male and 44 female) enrolled in middle schools in the central district of Sivas during the 2024–2025 academic year. To ensure “efficiency and practicality,” the convenience sampling method was used. Data were collected through a semi-structured interview form prepared by the researchers. The collected data were analyzed using the descriptive analysis method after being transferred to the MAXQDA (2024) software program. The findings of the study revealed that secondary school students possess knowledge about the concept of cultural heritage and are aware of its importance. However, they tend to confuse tangible and intangible cultural heritage concepts. Additionally, the students were able to identify tangible and intangible cultural heritage elements specific to Sivas, although their knowledge about the historical use and functionality of tangible elements was found to be limited. Furthermore, the students made various recommendations regarding the preservation and transmission of cultural heritage to future generations.

Keywords: Cultural heritage, secondary school, students, social studies.

Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa Yönelik Farkındalıkları: Sivas İli Örneği

Süreç

Geliş: 19/12/2024

Kabul: 07/05/2025

Bu çalışma ön inceleme sürecinde ve yayımlanmadan önce iThenticate yazılımı ile taranmıştır.

Copyright

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License

Öz

Ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa yönelik farkındalıklarını Sivas ili özelinde incelemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Sivas ili merkezindeki ortaokullarda öğrenim gören 36 erkek, 44 kadın olmak üzere toplam 80 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada örnekleme yöntemi olarak araştırmacıya “hız ve pratiklik” sağlaması amacıyla kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen veriler MAXQDA (2024) programına aktarılmış, betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, ortaokul öğrencilerinin kültürel miras kavramı ile ilgili bilgi sahibi oldukları, öğelerin öneminin farkında oldukları, somut ve somut olmayan kültürel miras kavramlarını birbiri ile karıştırdıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Sivas ili özelinde somut ve somut olmayan kültürel miras unsurlarını ifade edebildikleri, somut kültürel öğelerin tarihteki kullanımı ve işlevselliği ile ilgili bilgilerinin sınırlı olduğu, öğelerin korunması ve gelecek nesillere aktarımı noktasında çeşitli öneriler yapabildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel miras, ortaokul, öğrenci, sosyal bilgiler.

^a auzun@cumhuriyet.edu.tr

^{id} <https://orcid.org/0000-0001-8676-8480>

Giriş

Geçmişten günümüze toplumlar sürekli üretme, ürettiklerini biriktirme ve aktarma eğilimi göstermiştir. Uzun yıllar boyunca oluşturulan bilgi, kültür ve sanatı da içeren birikimin gelecek nesillere aktarımı, gelişme ve ilerlemeyi sağlamaktadır (Bülbül, 2016). Coğrafyadan coğrafyaya veya ülkeden ülkeye değişen ve sanat, halk dansları, edebiyat, mimari, heykeltıraşlık, dil, gelenek ve görenekler, inanışlar, giyim tarzı gibi bir ülkenin kendine ait değerlerini ifade eden unsurların tümü kültürü oluşturmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009).

İnsanlığın başlangıcından günümüze kadar gelen ve bir milleti ayakta tutan kültür; gelenek, görenek, inanış ile yaratmaların bütünüdür (Sara, 2019). Kültürün aktarımını da içeren miras kavramı Türkçe sözlükte (TDK, 2024) “Bir neslin kendinden sonra gelen nesle bıraktığı şey” olarak tanımlanmıştır. Başka bir ifade ile miras, geçmişten günümüze kalan ve gelecek nesillere aktarılacak değerlerdir (Öztürk, Güngör ve Ogelman, 2021).

Miras, geçmişteki insanların yaşam tarzını, değerlerini, farklı gruplar ile etkileşimini anlatan önemli bir kaynak ve sosyal kimliğin temel bir bileşenidir (Barghi, Zakaria, Hamzah ve Hashim, 2017). Bu bağlamda bireyin kimlik algısı, özsaygı, onuru ve milletlerin devamlılığı için kültür ve kültürel miras unsurları büyük önem taşımaktadır (Kafadar, 2021). Kültürel miras toplumun ortak geçmişini ifade eden, dayanışma ve birlik duygularını arttıran, insanların tarihsel süreçte biriktirdikleri deneyimlerin ve geleneklerin devamlılığını sağlayan, gelecekteki şekillenmelere yön veren değerler olarak nitelendirilmektedir (Kuşçuoğlu ve Taş, 2017). Geçmişten günümüze kadar insan-yer ilişkisinin tüm özelliklerini içeren bir kavramdır (Selanik Ay ve Kurtde Fidan, 2013). Kültürel mirası kültürel anlamda yaşanan birikim ve toplumu oluşturan temel unsurların bütünü olarak ifade etmek mümkündür (Külcü, 2015).

Kapsamı geniş ve dinamik olan kültürel miras, (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009; Nuzzaci, 2020) yaşamın tüm bileşenlerini geçmişten ve günümüze yansıtan bir süreçtir (Nuzzaci, 2020). Bir yerin kültürel mirası, kimlik duygusu ve aidiyeti için merkezidir. Yaşanılan çevrenin ayırt ediciliğine ve estetik yapısına katkıda bulunarak rekreasyon ve öğrenme için uygun ortam sağlar (Phillips, 2015). Geçmişimizle ilgili somut ve soyut değerlerin tümünü tarihi kentler ve dokular, kültürel peyzajlar, anıtsal yapılar, arkeolojik alanlar, dil, gelenek, dans, müzik, ritüelleri kapsamaktadır (Kuşçuoğlu ve Taş, 2017). Somut kültürel miras kendi içerisinde taşınabilir ve taşınmaz kültürel miras olarak ikiye ayrılmaktadır. Taşınabilir kültürel miras tablolar, heykeller, sikkeler, el yazmaları, arkeolojik eserleri; taşınmaz kültürel miras, anıtları, arkeolojik sitleri, tarihi kent dokuları gibi yapı topluluklarını ifade ederken; taşınmaz kültürel miras ise anıtları, arkeolojik sitleri tarihi kent dokuları gibi tarihi yapı topluluklarını ifade eder. Öte yandan somut olmayan kültürel miras, kuşaktan kuşağa aktarılan o kültüre özgü müzik, dans, edebiyat, dini örenler, efsaneler, destanlar, hikâyeler, fikirler, yaşam biçimleri vb. gibi kültürel

değerleri ifade eder (Kuşçuoğlu ve Taş, 2017; Öztürk, Güngör ve Ogelman, 2021).

Toplumların geçmişine ışık tutan ve geleceğe aktarılmasını sağlayan önemli değerler olan kültürel mirasın devamlılığı, korunması ve aktarılması ile mümkün olmaktadır (Özsoy ve Çokal, 2021). Kültürel mirasın korunması, gelecek nesillere aktarımı ve etkin biçimde öğretilmesi, millî bilincin oluşmasında ve toplumun devamlılığını sağlamada hayati öneme sahiptir (Kafadar, 2021). Korunan eserlerin gelecek kuşaklara aktarımı ile toplumların kendi değerlerinin, kendi kimliklerinin yaşatılması da sağlanmış olur (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009). Kültürel mirasın sürdürülebilirliğini tehdit eden unsurlar doğal sebepler ve insan kaynaklı sebepler olarak ikiye ayrılmaktadır. Isı, rüzgâr, nem koşulları, kar, yağmur ve doğal afet gibi doğal sebepler; bakımsızlık, terör, savaşlar, vandalizm, hırsızlıklar ve yağma insan kaynaklı sebepler arasındadır (Kuşçuoğlu ve Taş, 2017).

Kültürel mirasların gelecek nesillere aktarılması kültürel farkındalık ve bilinçlendirme ile mümkündür. Bilinçlendirme ve farkındalığın artırılması noktasında ise tanıtım ve eğitim çalışmaları ön plana çıkmaktadır (Halaç ve Bademci, 2021). Kültürel mirasa doğal sebepler dışında en büyük tahribatın insanlar tarafından verildiği düşünüldüğünde, bilinçli bireyler yetiştirmek için tüm birimlere önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir. Bilim insanları ve geleceğin toplumunu oluşturacak öğrencilerin yetiştirilmesinde rol alan eğitimcilere ise eğitim kurumları ile beraber sorumlulukların en büyüğü düşmektedir (Külcü, 2015). Ayrıca okul ve öğretmen, öğrencileri kendi ulusal kimliklerini, kültürlerini, sosyal, ahlaki ve manevi miraslarını korurken farklı kültürler hakkında bilgi edinmeye, araştırmacı olmaya teşvik etmelidir (Tuncel ve Altuntaş, 2020). Eğitim sistemi içerisinde kültürel miras konusuna farklı dersler aracılığıyla küçük yaşlardan itibaren yer verilerek farkındalık yaratılmaya çalışılmıştır. Ortaokul düzeyinde programda yer alan sosyal bilgiler dersi bu noktada önemli derslerden bir tanesidir (Kafadar, 2021). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı amaçları incelendiğinde nitekim “Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri amaçlanmıştır” ifadesi ile kültürel miras konusundaki misyonu açıkça vurgulanmıştır (MEB, 2023). Sosyal bilgiler öğretim programında ve ders kitaplarında kültürel miras konularına “Kültür ve Miras” öğrenme alanı içerisinde yer verilmektedir (Selanik Ay ve Kurtde Fidan, 2013). Tarih odaklı olan bu öğrenme alanı kültür ve kültürel mirası ön plana çıkararak öğrenciyi bilinçlendirmeyi ve kültürel öğelerden hareketle millî bir bilincin oluşturulmasını amaçlamaktadır (MEB, 2023).

İnsanlığın ortak mirası olarak kabul edilen evrensel değerlere sahip kültürel ve doğal varlıkları dünyaya tanıtmak, toplumda bilinç oluşturmak ve çeşitli nedenlerle bozulan, yok olan kültürel ve doğal mirasın yaşatılması için gerekli iş birliğini sağlamak amacıyla “Dünya Kültürel ve

Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme" UNESCO Genel Konferansı tarafından 16 Kasım 1972'de kabul edilmiştir (UNESCO, 2024). 14.04.1982 tarih ve 2658 sayılı Kanunla katılmamız uygun bulunan bu sözleşme, 23.05.1982 tarih ve 8/4788 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla onaylanarak, 14.02.1983 tarih ve 17959 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır (ICOMOS, 2024). 2003 yılında Paris'te düzenlenen 32. Genel Konferansında Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi kabul edilmiş; Türkiye ise sözleşmeye taraf ülke olarak 2006 yılında resmî olarak katılmıştır (Bulut, 2019). Ülkemizin, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğu altında yürüttüğü çalışmalar neticesinde bugüne kadar 21 adet varlığımız UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yerini almıştır (ICOMOS, 2024).

Kültürel mirası koruma ve farkındalık yaratma çabaları son yıllarda hız kazanmıştır. Bugün UNESCO'nun Dünya Miras Listesi içerisinde bulunan Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası Sivas İli sınırları içerisinde yer almaktadır (ICOMOS, 2024). Sivas ili tarihin farklı dönemlerinde farklı devletlere başkentlik yapması, önemli ticari ve kültürel kimliğe sahip olması nedeniyle çeşitli kültürel miras eserleriyle doludur (Karaca Yılmaz, Akkuş, Şahbudak ve Işkın, 2017). Geçmişten günümüze Sivas; Lidyalı, Romalı, Danişmendli, Selçuklu ve Osmanlı gibi birçok medeniyet ve uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Sivas sahip olduğu gelenek ve görenekleri ile zengin kültürel miras barındıran bir kenttir. (Halaç ve Kelkit, 2023). Sivas'ın önemli kültürel miras unsurları arasında; tarihi yapılar, el sanatları, Sivas mutfağı, etkinlikler, aşıklar ve somut olmayan kültür (aşıklar kahvesi, aşıklık kültürü, halaylar, türküler vb.) gibi değerler yer almaktadır (Karaca Yılmaz, Akkuş, Şahbudak ve Işkın, 2017).

İlgili Araştırmalar

Kültürel miras öğretimi çeşitli dersler aracılığıyla farklı kademelerde verilmesi sebebiyle birçok araştırmaya konu olmuştur. İlgili literatür incelendiğinde, ilk ve ortaokul öğrencileri ile kültürel miras üzerine yapılan çeşitli çalışmaların (Karakuş, Çepni & Kılcan, 2011; Arıkan & Doğan, 2013); Avcı, 2014; Akkaya, 2017; Gürdoğan Bayır & Çengelci Köse, 2018; Gürel, 2018; Dere & Emeksever, 2018; Tuncel & Altuntaş, 2020; Kafadar, 2021; Dere, 2021; Sevigen, 2021; Özcan, Uzak, Subaşıoğlu, Tekindal, 2022; Durmuş, 2023; Kuleli, Dayı, Ercan & Kıştin, 2023; Yılmaz, 2023; Karadağlıoğlu & Kınacı, 2023; Toprak, 2024) olduğu ve bu araştırmalar ile öğrencilerin kültürel miras hakkındaki düşüncelerini, algılarını, tutumlarını ve farkındalıklarını ortaya koymayı amaçladıkları görülmüştür.

Kültürel miras üzerine yapılan araştırmalara ek olarak Sivas ili özelinde kültürel miras unsurları ve farkındalığı üzerine bazı çalışmaların (Akkuş, Karaca ve Polat, 2015; Karaca Yılmaz, Şahbudak, Akkuş ve Işkın, 2017; Bulut, 2019; Kutlu, 2021; Halaç ve Kelkit, 2023) olduğu da görülmüştür. Bu çalışmaların genel olarak kültürel miras farkındalığı üzerine yapıldığı söylenilebilir. Ancak, Sivas ili özelinde ortaokul düzeyinde kültürel miras farkındalığı ile ilgili araştırmalara ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir. Bu

doğrultuda araştırmada ortaokul öğrencilerinin kültürel miras farkındalıklarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada, ortaokul öğrencilerinin kültürel miras hakkındaki görüşlerini keşfetmek amacı ile nitel araştırma yöntemlerinden, olgu bilim (fenomonoloji) deseni kullanılmıştır. Olgu bilim çalışmalarında genellikle bir olguya ilişkin bireysel algıların ortaya çıkarılması ve yorumlanması amaçlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu çalışmada da, "Kültürel Miras" olgusu ortaöğretim öğrencilerinin gözünden detaylı bir şekilde incelenmeye çalışılmıştır. Olgu bilim modeli, "gerek duygusal gerekse etkili ve yoğun tecrübelerin çalışılması noktasında son derece uygun bir modeldir" (Merriam, 2018).

Çalışma Grubu

Araştırmada herhangi bir genelleme kaygısı olmadığı için evren örneklem yerine çalışma grubu benimsenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Sivas ili merkezindeki ortaokullarda öğrenim gören 36 erkek, 44 kadın olmak üzere toplam 80 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada örnekleme yöntemi olarak araştırmacıya "hız ve pratiklik" sağlaması amacıyla kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Ayrıca araştırmada gönüllülük ilkesine bağlı kalınarak araştırmaya katılmak isteyen öğrencilerin velilerinden izin alınarak çalışma gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme formu için ilgili literatürdeki araştırmalar incelenmiş ve alan uzmanı 3 öğretim üyesinin görüşlerinden yararlanılmıştır. Ayrıca formda yer alan sorular uzman görüşü sonrasında bir dil uzmanına okutularak anlaşılabilirliği konusunda görüşleri alınmıştır. Uzman görüşleri neticesinde forma son hâli verilmiş ve form öğrencilere dağıtılmıştır.

Görüşme formu genel olarak, kültürel miras, kültürel mirasın önemi, somut ve somut olmayan kültürel miras, Sivas iline ait somut ve somut olmayan kültürel miras öğeleri, öğelerin kullanım alanları, korunması ve somut ve somut olmayan kültürel miras öğeleri korunmasına yönelik önerilerini içeren 11 açık uçlu soruyu kapsamaktadır. Öğrencilerden veriler yarı yapılandırılmış öğrenci görüşme formu aracılığıyla yazılı olarak toplanmıştır. Formun araştırmada kullanılması ile ilgili uygunluğu konusunda ise Cumhuriyet Üniversitesi Etik Komisyonundan onay alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın uygulama sürecinde elde edilen veriler MAXQDA (2024) programına aktarılmış, betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Betimsel analiz araştırmada elde edilen verilerin daha önceden belirlenen temalara göre

özetlenip yorumlanmasıdır. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Araştırmının veri analizi sürecinde güvenilirliği sağlamak için veriler araştırmacı dışında iki alan uzmanı araştırmacı tarafından eş zamanlı bir biçimde değerlendirilmiştir. Araştırmacılar arasındaki kodlayıcı güvenilirliği için Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği; "[Güvenirlilik = Görüş birliği sayısı / (Toplam görüş birliği + Görüş ayrılığı sayısı)] x 100" güvenirlilik formülü kullanılmıştır. Hesaplama sonucunda kodlamaların güvenirliliği %92 olarak hesaplanmış ve araştırmının analizinin güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bulgular, öğrencilerin görüşlerinden (Kadın Öğrenci 1: KÖ1, Erkek Öğrenci 2: EÖ2... şeklinde kısaltmalarla) doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

Bulgular

Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Miras Kavramı ve Önemi Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmının çalışma grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin kültürel miras kavramı hakkındaki görüşlerine Resim 1'de yer verilmiştir.

Öğrencilerin sıklıkla "Geçmişten gelen şey (58)", "Gelenek ve görenekler (27)" ve "Tarihi yapılar/eserler (22)" olarak kültürel mirası nitelendirdikleri söylemek mümkündür. Kültürel miras ile ilgili olarak öğrencilerden EÖ8, "Geçmişten günümüze kadar gelen her şey, gelenek göreneklerimiz, kıyafetlerimiz, yemeklerimiz gibi." şeklinde, KÖ36, "Eski zamanlardan kalan cami, minare, medrese vb. tarihi eserlerdir." şeklinde, EÖ74 ise "Geçmişten bugüne aktarılmış ve gelecek nesillere aktarılacak tarihi eserler ya da gelenekler." şeklinde görüş belirtmiştir.

Genel olarak öğrencilerin kültürel miras kavramına yönelik görüşleri değerlendirildiğinde, kültürel mirası kavram olarak geçmişle ilişkilendirdikleri ve ifade edebildikleri şeklinde söylemek mümkündür.

Ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasın önemi hakkındaki görüşlerine ise Resim 2'de yer verilmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin kültürel miras öğelerinin neden önemli olduğu ile ilgili cevapları incelendiğinde, öğrencilerin sıklıkla "Tarihi öğrettiği için (21)", "Tarihe sahip çıkmak için (17)" ve "Geçmişten geldiği için (14)" önemli olduğu yönünde cevaplar verdikleri görülmüştür. Kültürel miras öğelerinin önemi ile ilgili olarak öğrencilerden EÖ6, "Kültürel miras öğeleri olmasaydı tarih hakkındaki bilgilerimiz zayıf ya da hiç olmazdı" şeklinde, KÖ11, "Türk tarihi açısından kültürel miras öğeleri önemlidir. Çünkü geçmişimizi unutmamamızı gördükçe hatırlamamızı sağlar" şeklinde, KÖ47 ise önemi ile ilgili, "Önemlidir. Çünkü kültürel mirasımız bizim geçmişimizi yansıtır. Bu öğeler geçmişte bizim ne halde olduğumuzun ne yaşadığımızın göstergesidir." şeklinde görüş belirtmiştir.

Genel olarak görüşler değerlendirildiğinde, öğrencilerin kültürel miras öğelerinin toplum ve tarih açısından öneminin farkında oldukları şeklinde yorumlamak mümkündür.

Ortaokul Öğrencilerinin Somut Kültürel Miras Kavramı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmının çalışma grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin somut kültürel miras kavramı hakkındaki görüşlerine Resim 3'te yer verilmiştir.

Öğrencilerinin somut kültürel miras kavramı hakkındaki cevapları incelendiğinde, somut kültürel mirasın "Geçmişten gelen eserler (43)" ve "Elle tutulan eşyalar (36)" olduğu ifadelerinin yüksek söylenme sıklığına sahip olduğu görülmektedir. Öğrencilerden KÖ11 bu konuda "Somut kültürel miras geçmişten günümüze gelen dokunabildiğimiz yapı, nesnelerdir." şeklinde; EÖ31 ise "Gözle görülen mimari-ev-cami-konak-medrese gibi şeyler. Sadece yapıt olarak değildir. Kıyafet-el sanatları gibi şeylerde somut kültürel mirastır." şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Elde edilen bu bulgulardan farklı olarak 4 öğrencinin somut kültürel miras kavramını, somut olmayan kültürel miras kavramı ile karıştırdıkları, "Gözle görülemeyen şeyler (KÖ13)", "Kimsenin görmediği ve duymadığı bir şey (EÖ26)" ve "Efsaneler (KÖ41)" şeklinde nitelendirdikleri görülmüştür.

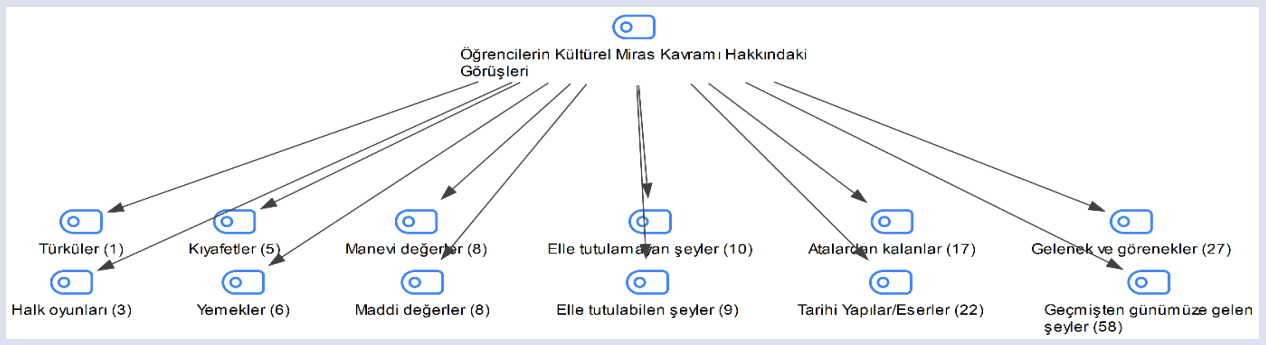
Somit kültürel miras kavramına yönelik bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, öğrencilerin büyük çoğunluğunun konu hakkında bilgi sahibi oldukları, bazı öğrencilerin ise somut kültürel mirası somut olmayan kültürel miras ile karıştırdıkları şeklinde yorumlamak mümkündür.

Ortaokul Öğrencilerinin Somut Olmayan Kültürel Miras Kavramı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

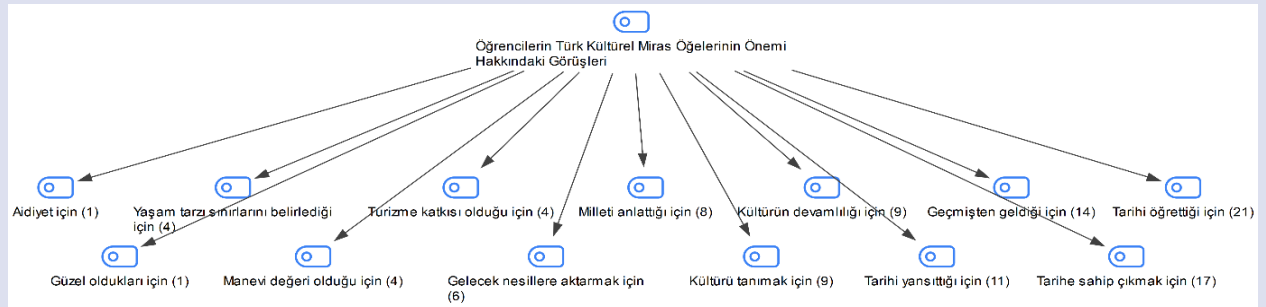
Araştırmının çalışma grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin somut olmayan kültürel miras kavramı hakkındaki görüşlerine Resim 4'te yer verilmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin somut olmayan kültürel miras kavramı hakkındaki cevapları incelendiğinde, somut olmayan kültürel mirası "Gelenek ve görenekler (41)", "Atasözleri (21)" ve "Elle tutulamayan şeyler (11)" ifadelerinin yüksek söylenme sıklığına sahip olduğu görülmektedir. Öğrencilerden KÖ11 bu konuda "Somut olmayan kültürel miras geçmişten günümüze kadar gelen dokunamadığımız atasözü, deyim, gelenek ve görenek gibi unsurlardır." şeklinde; EÖ55 ise "Gelenek, görenek, örf ve adetlerimizdir. Geçmişten bu zamana kadar ulaşan davranışlarımız, alışkanlıklarımızdır." şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Bunun yanı sıra bazı öğrencilerin somut olmayan kültürel miras kavramını, somut kültürel miras kavramı ile karıştırdıkları, "Halk oyunları (KÖ19)", "Tarihi eserlerdir. Müzede sunulur. (KÖ22)", "Mimariler, mesela kız kulesi bize eskiden kalan tarihi turistik eserlerdir ve bunun gibi tarihi binalar örnek verilebilir. (KÖ56)" gibi ifadeler ile tanımlamalar yaptıkları görülmüştür.

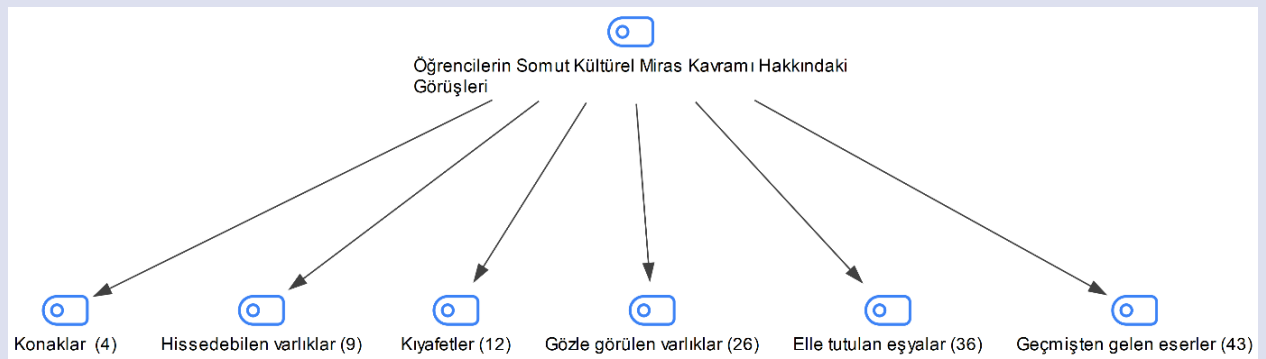
Somit olmayan kültürel miras kavramına yönelik bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, öğrencilerin büyük çoğunluğunun kavram hakkındaki bilgilerinin olduğu ancak bazı öğrencilerin somut olmayan kültürel mirası somut kültürel miras ile karıştırdıkları şeklinde yorumlamak mümkündür.

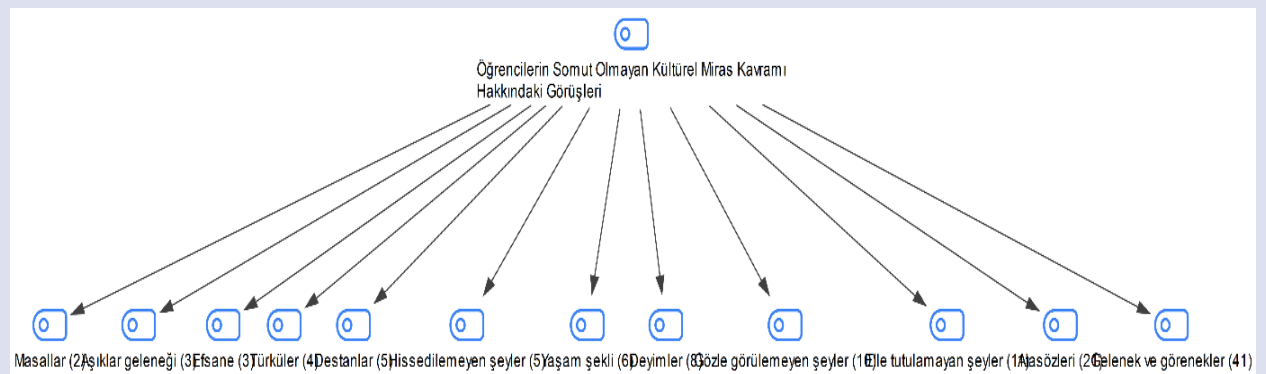
Resim 1. Öğrencilerin kültürel miras kavramı hakkındaki görüşleri

Resim 2. Öğrencilerin Türk kültürel mirasın önemi hakkındaki görüşleri

Resim 3. Öğrencilerin somut kültürel miras kavramı hakkındaki görüşleri

Resim 4. Öğrencilerin somut olmayan kültürel miras kavramı hakkındaki görüşleri

Ortaokul Öğrencilerinin Sivas'a Ait Somut Kültürel Miras Öğeleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin Sivas'a ait somut kültürel miras öğeleri hakkındaki görüşlerine Resim 5'te yer verilmiştir.

Öğrencilerin Sivas'a ait somut kültürel miras öğelerinin neler olduğuna dair cevapları incelendiğinde, öğrencilerin sıklıkla "Çifte Minare (51)", "Divriği Ulu Cami (29)", "Sivas Ulu Cami (23)" ve "Gök Medrese (17)" cevaplarını verdikleri görülmüştür.

Genel olarak ortaokul öğrencilerinin Sivas ili özelinde somut kültürel miras öğeleri ile ilgili verdikleri örnekler değerlendirildiğinde, öğrencilerin örneklemelerinin sayıca az olduğu ve belli başlı yerleri bildiklerini söylemek mümkündür.

Ortaokul Öğrencilerinin Sivas'a Ait Somut Kültürel Miras Öğelerinin Tarihteki Kullanım Alanları Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin Sivas'a ait somut kültürel miras öğelerinin kullanım alanları hakkındaki görüşlerine Resim 6'da yer verilmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin görüşleri incelendiğinde, "Çifte Minare: İbadet, Medrese (16)", "Divriği Ulu Cami: İbadet, Sağlık, Eğitim, Hastane (12)", ve "Gök Medrese: Eğitim, İbadet (11)" kültürel miras öğelerini ve kullanım alanlarını sıklıkla ifade ettikleri görülmüştür. Öğrencilerden KÖ7 bu konuda "Divriği Ulu Cami ibadet ve çeşitli alanlarda (eğitim vs.) olarak kullanılmıştır." şeklinde; KÖ43 "Gök medrese ibadet amaçlı ve okul eğitim amaçlı olarak kullanılmış." şeklinde, EÖ66 ise "Sivas Kalesi kale olarak savunma için kullanılmış." şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Çalışma grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinden elde edilen cevaplar değerlendirildiğinde, öğrencilerin kültürel miras öğelerinin kullanım alanları ve işlevselliği konusunda bilgilerinin az olduğu ve bu bakımdan cevaplarının sınırlı kaldığı şeklinde yorumlamak mümkündür.

Ortaokul Öğrencilerinin Sivas'a Ait Somut Kültürel Mirasın Korunma Durumu ve Korunması İçin Kamu Kurumlarına/Yerel Yönetimlere Önerilerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin Sivas'a ait somut kültürel mirasın korunması durumu hakkındaki görüşlerine Resim 7'de yer verilmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin Sivas'a ait somut kültürel miras öğelerinin korunma durumu ile ilgili görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin öğelerin "İyi korunduğu (23)" ve "Tarihsel açıdan önemi için korunması gerektiği (15)" şeklinde görüşe sahip oldukları görülmüştür. Bu konuda öğrencilerden EÖ65, "Bence güzel iyi korunuyor. Gelecek nesillere sağlam bir şekilde aktarılabilir." şeklinde, KÖ73 ise "Korunması gayet iyi. Ülkemizde veya şehrimizde olan vatanımızda bizim mirasımızı niye başka birilerinin

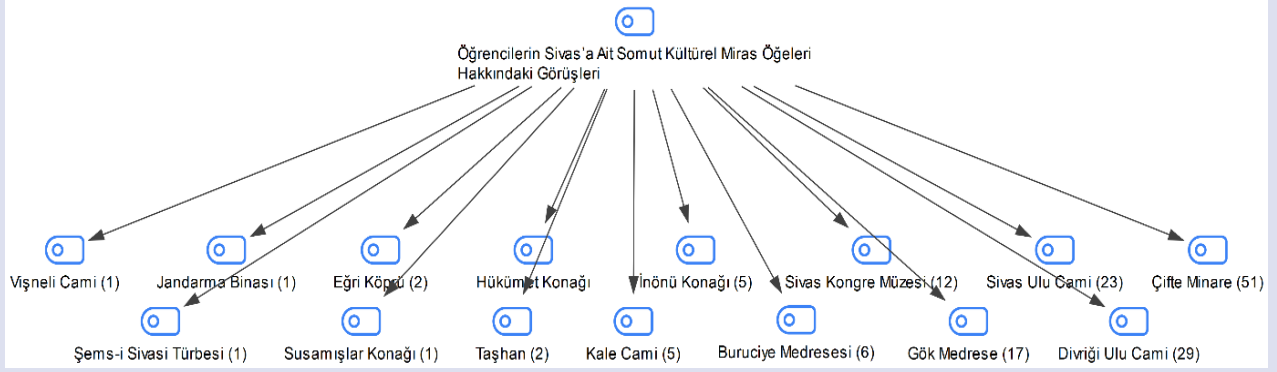
korumasına bırakalım ki" şeklinde, görüş belirtmiştir. Farklı olarak bazı öğrencilerin "Yetersiz korunduğu (11)" ve "Daha fazla korunması (10)" gerektiğini ifade ettikleri görülmüştür. Konuyla ilgili olarak öğrencilerden KÖ54, "Günümüzde olan mirasların çok korunmadığını düşünüyorum" şeklinde, KÖ75 ise "Bence tam olarak korunmuyor. Çünkü bize emanet edilen yerlere bazı bilinçsiz kişiler zarar verebiliyor" şeklinde, görüşlerini belirtmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin Sivas'a ait somut kültürel mirasın korunmasına yönelik görüşleri genel olarak değerlendirildiğinde, kültürel miras öğelerinin önemi itibari ile korunmasının iyi düzeyde olduğunu belirterek, daha fazla korunmasına dikkat çektiklerini ifade etmek mümkündür. Ortaokul öğrencilerinin Sivas'a ait somut kültürel mirasın tanıtılması ve korunmasına yönelik kamu kurumlarına/yerel yönetimlere önerilerine ise Resim 8'de yer verilmiştir.

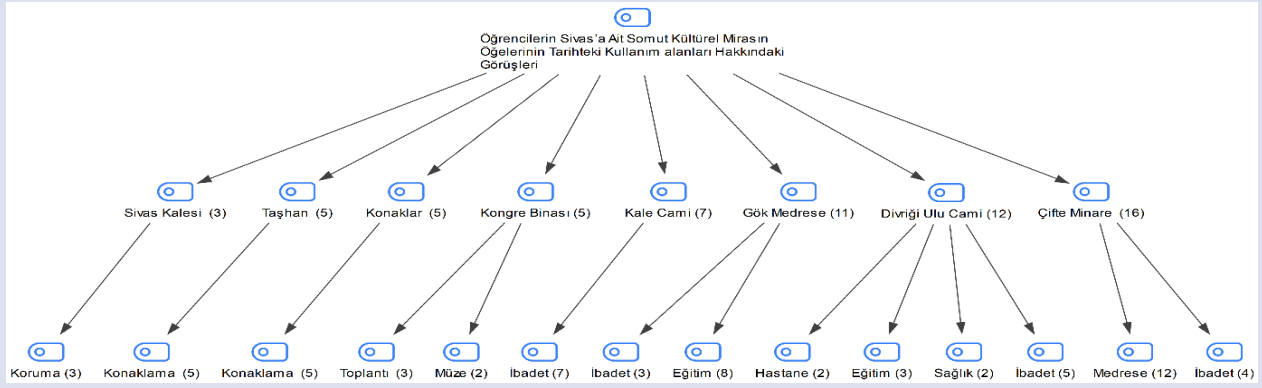
Ortaokul öğrencilerin Sivas'a ait somut kültürel mirasın tanıtılması ve korunmasına yönelik kamu kurumlarına/yerel yönetimlere yaptıkları önerilere bakıldığında "Güvenlik görevlisi sayısı artırılabilir. (24)" önerisinin en yüksek söylenme sıklığına sahip olduğu görülmektedir. Bu konuda öğrencilerden KÖ58 "Güvenlik sayısını artırıp her eserin başına güvenlik konabilir ve dışarı ise gizli kamera konulabilir." şeklinde önerisini ifade etmiştir. Ayrıca somut kültürel miras öğelerinin tanıtılması konusunda "Okul gezilerinin (16)" ve "Etkinliklerin gerçekleştirilebileceği (13)" önerileri de yüksek frekansa sahip cevaplar arasındadır. Konuya ilişkin öğrencilerden KÖ7 "Bence Sivas'taki kültürel miraslar fazlasıyla tanıtılmıyor. Bunun için etkinlikler yapılmalıdır." biçiminde, EÖ17 ise "Velilerin veya öğretmenlerin öğrencilerini veya çocuklarını alıp tarihi yerleri gezdirmesi okul gezisi yapması veya kurumlara davet edilip tanıtım yapması." biçiminde önerilerini ifade etmişlerdir. Çalışma grubundaki ortaokul öğrencilerinin Sivas'a ait somut kültürel mirasın tanıtılması ve korunmasına yönelik yaptıkları öneriler genel olarak değerlendirildiğinde, öğrencilerin öğelerin korunmasında fiziki koruma unsurlarına dikkat çektikleri, tanıtım noktasında ise etkinlik temelli önerilere dikkat çektiklerini söylemek mümkündür.

Ortaokul Öğrencilerinin Sivas'a Ait Somut Olmayan Kültürel Miras Öğeleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

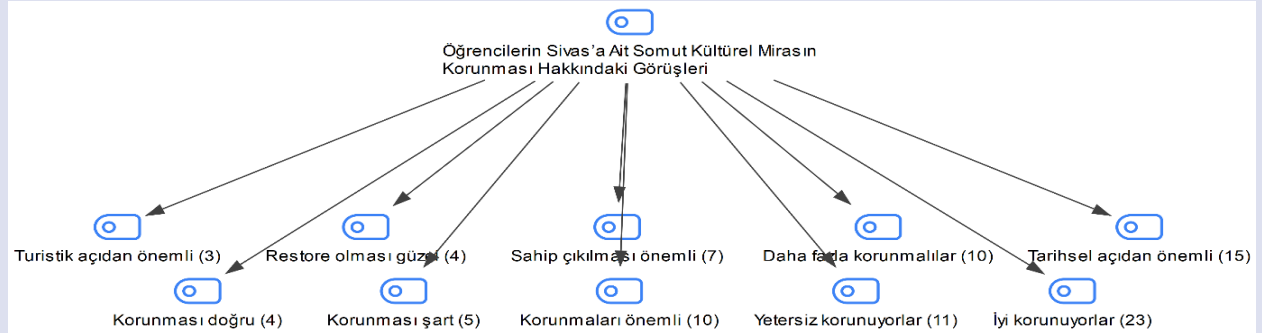
Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin Sivas'a ait somut olmayan kültürel miras öğeleri hakkındaki görüşlerine Resim 9'da yer verilmiştir. Öğrencilerin cevapları incelendiğinde, öğrenciler sıklıkla "Gelenek ve görenekler (24)", "Sivas halayı (13)", "Sivas türküleri (11)" ve "Atasözleri (9)" cevaplarını verdikleri görülmüştür. Genel olarak ortaokul öğrencilerinin Sivas ili özelinde somut olmayan kültürel miras öğeleri ile ilgili verdikleri örnekler değerlendirildiğinde, öğrencilerin örneklemelerinin doğru olduğunu söylemek mümkündür.

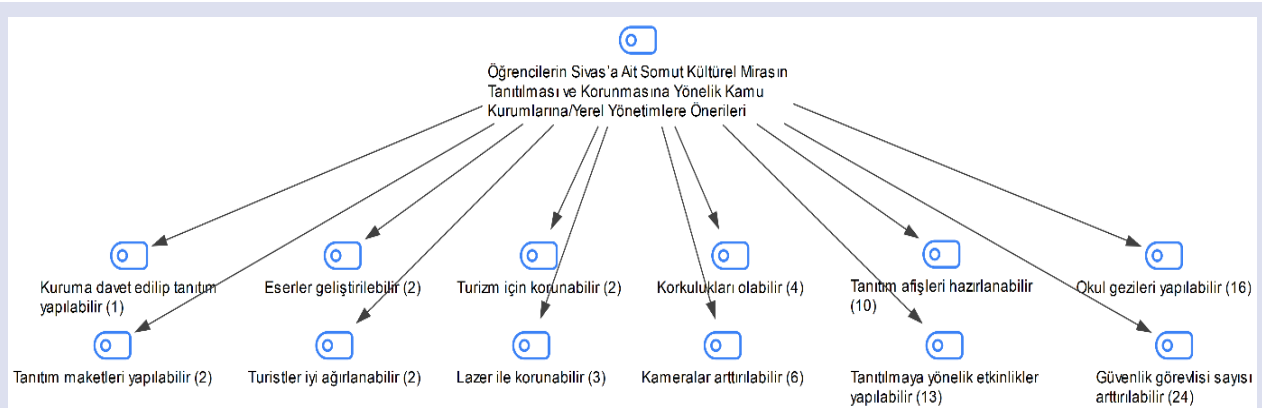
Resim 5. Öğrencilerin Sivas'a ait somut kültürel miras öğeleri hakkındaki görüşleri

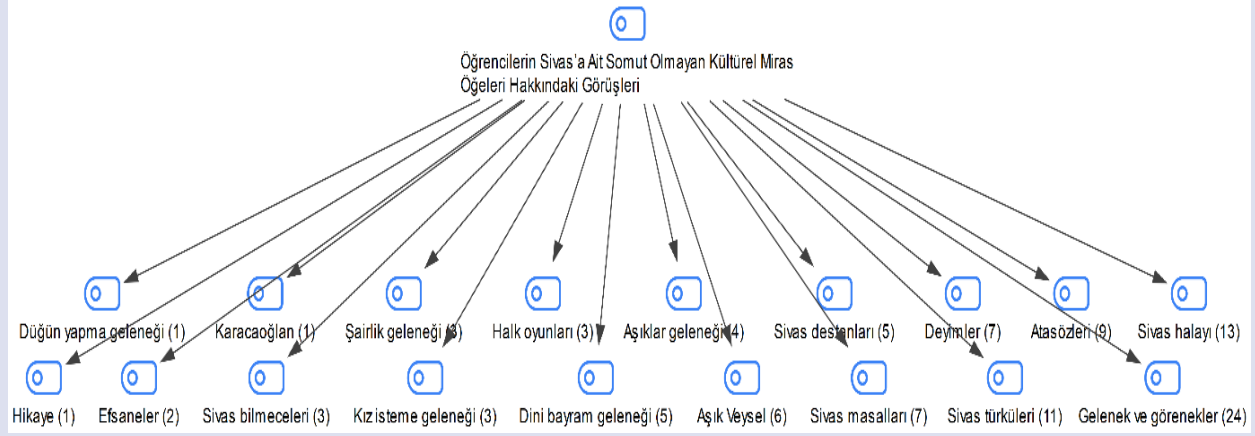
Resim 6. Öğrencilerin Sivas'a ait somut kültürel miras öğelerinin tarihteki kullanım alanları hakkındaki görüşleri

Resim 7. Öğrencilerin Sivas'a ait somut kültürel mirasın korunması hakkındaki görüşleri

Resim 8. Öğrencilerin Sivas'a ait somut kültürel mirasın tanıtılması ve korunmasına yönelik önerileri

Resim 9. Öğrencilerin Sivas'a ait somut olmayan kültürel miras öğeleri hakkındaki görüşleri

Ortaokul Öğrencilerinin Sivas'a Ait Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunma Durumu ve Gelecek Nesillere Aktarılabilmesi Hakkındaki Önerilerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin Sivas'a ait somut olmayan kültürel miras öğelerinin korunması durumu hakkındaki görüşlerine Resim 10'da yer verilmiştir.

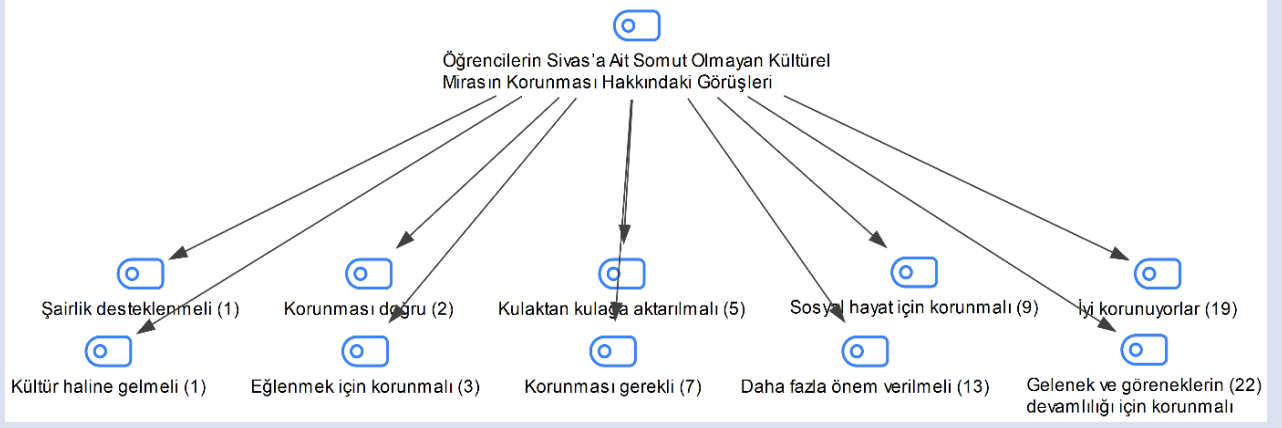
Ortaokul öğrencilerinin Sivas'a ait somut olmayan kültürel mirasın korunma durumu ile ilgili görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin "Gelenek ve göreneklerin devamlılığı için korunması gerektiği (22)" ve "İyi korunduğu (19)" yönünde sıklıkla görüşlerini ifade ettikleri görülmüştür. Bu konuda öğrencilerden KÖ47, "Bunları korumak oldukça önem arz eder. Hepsi bizim hayatımızı yansıtır." şeklinde, EÖ45 ise "İyi korunuyor. Mesela Aşık Veysel müzesi var ve türkülleri var asla unutulmaz." şeklinde, görüş belirtmiştir. Farklı olarak öğrencilerden bazılarının korunması noktasında "Daha fazla önem verilmeli. (13)" ifadelerini kullandıkları da görülmüştür. Konuyla ilgili olarak öğrencilerden EÖ17, "Bence daha fazla korunabilir. Çünkü gelenek ve göreneklerimizin uygulanması çevremizi güzel yönden etkiler, çevremizde bir tarih bağı oluşur. Günümüzde herkes örf ve adetlere göre hareket eder." şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Çalışma grubundaki öğrencilerin Sivas'a ait somut olmayan kültürel mirasın korunma durumu ile ilgili görüşleri genel olarak değerlendirildiğinde, iyi

korunduğunu düşündükleri ve daha fazla korunmasının gerekliliğine vurgu yaptıklarını söylemek mümkündür.

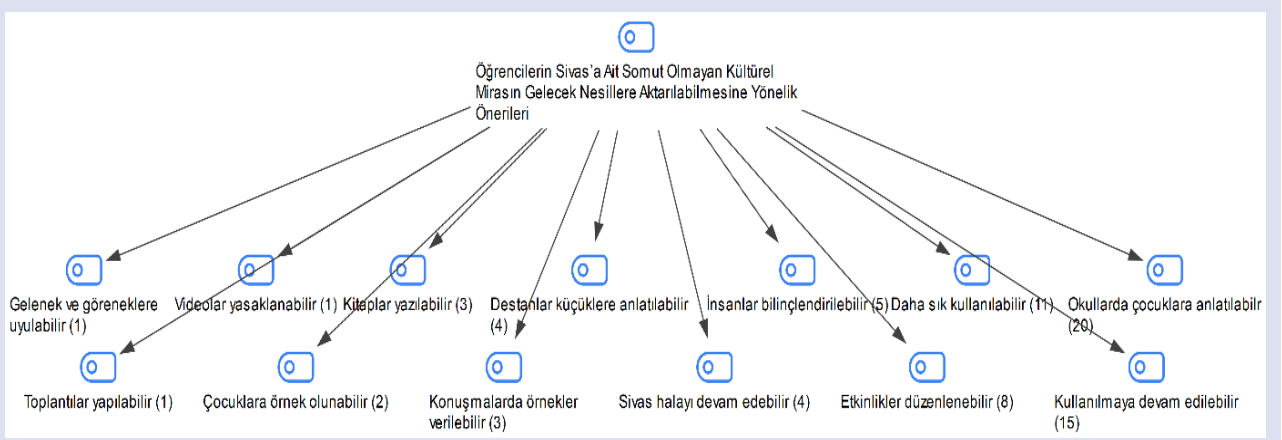
Öğrencilerin Sivas'a ait somut olmayan kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılabilmesine yönelik önerilerine ise Resim 11'de yer verilmiştir.

Öğrencilerin Sivas'a ait somut olmayan kültürel mirasın gelecek nesillere aktarımı ile ilgili yaptıkları önerilere bakıldığında "Okullarda çocuklara anlatılabilir." (20) önerisinin en yüksek söylenme sıklığına sahip olduğu görülmektedir. Konuyla ilgili olarak öğrencilerden EÖ38 "Eğitim müfredatında belirli bir yer verilmesi, belirli ders saatinde bilgi verilmesi sağlanabilir." şeklinde, KÖ41 "Okullarda daha çok anlatılabilir, hakkında daha çok bilgi dağıtılabilir." şeklinde önerilerini ifade etmiştir. Ek olarak gelecek nesillere aktarımı ile ilgili somut olmayan kültürel mirasın "Kullanılmaya devam edilmesi (15)" ve "Daha sık kullanılması (11)" yönünde önerileri de yüksek frekansa sahip cevaplar arasındadır. Bu konuda öğrencilerden KÖ33 "Devamlı doğru olarak yapılması için eskiye dayalı etkinlikler yapılmalı, halkı bilgilendirmek için eskiyi ve eskinin daha güzel olduğu hatırlatılmalı ve halkın eskiye özenmesi sağlanmalı." biçiminde, KÖ11 "Konuşurken atasözlerimizden, deyimlerimizden örnekler alabiliriz. Bizden küçüklere destanlarımızdan bahsedebiliriz." biçiminde önerilerini ifade etmişlerdir.

Çalışma grubundaki öğrencilerin Sivas'a ait somut olmayan kültürel mirasın gelecek nesillere aktarımı hususunda yaptıkları öneriler genel olarak değerlendirildiğinde, öğelerin aktarımında sözel anlatımın önemine vurgu yaptıklarını söylemek mümkündür.

Resim 10. Öğrencilerin Sivas'a ait somut olmayan kültürel mirasın korunması hakkındaki görüşleri

Resim 11. Öğrencilerin Sivas'a ait somut olmayan kültürel mirasın aktarılabilmesine yönelik önerileri

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Ortaokul öğrencilerinin kültürel miras farkındalıklarını Sivas ili özelinde incelemeyi amaçlayan bu araştırmadan ulaşılan sonuçlara bakıldığında, kültürel miras kavramı ile ilgili öğrencilerin geçmişten gelen şey, gelenek ve görenekler ve tarihi yapılar/eserler olarak kültürel mirası nitelendirdikleri, kültürel mirası kavram olarak geçmişle ilişkilendirdiklerini ve ifade edebildiklerini söylemek mümkündür. Araştırmanın bu sonucu Toprak (2024) tarafından yapılan “Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa İlişkin Duyarlılıklarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi” isimli tez çalışmasında ulaştığı öğrencilerin kültürel mirası ‘geçmişten kalma değerler’ ve ‘kültürel varlıklar’ olarak görmeleri sonucu ile benzerdir.

Kültürel miras unsurlarının önemi ile ilgili, öğrencilerin sıklıkla tarihi öğrettiği, tarihe sahip çıkmak gerektiği ve geçmişten geldiği için önemli olduğu yönünde ifade ettikleri görülmüştür. Genel olarak öğrencilerin kültürel miras öğelerinin toplum ve tarih açısından öneminin farkında oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara benzer olarak Avcı (2014)’nin Sosyal Bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçladığı araştırma ile Gürdoğan Bayır ve Çengelci Köse (2018)’nin ortaokul öğrencilerinin

kültürel miras ve kültürel mirasın korunması konusundaki görüşlerini inceledikleri araştırma sonuçlarında da öğrencilerin geçmiş kuşaklara ait, tarihi ve kültürel eserler, değerler olarak nitelendirdikleri ve öneminin farkında oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerin kültürel mirasın öneminin farkındalığı noktasında Toprak (2024) tarafından tez çalışmasında ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılık düzeylerini yüksek bulduğu sonucu ile de örtüşmektedir.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan ortaokul öğrencileri somut kültürel miras kavramı hakkındaki görüşleri değerlendirildiğinde, somut kültürel mirasın geçmişten gelen eserler, yapılar olduğu ve elle tutulan eşyalar olduğu şeklinde sıklıkla nitelendirmişlerdir. Benzer olarak Gürdoğan Bayır ve Çengelci Köse (2018)’nin çalışmasında da öğrencilerin somut kültürel miras kapsamında ülkemizde bulunan tarihi anıt ve yapıları ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçtan farklı bazı öğrencilerin somut kültürel miras kavramını, somut olmayan kültürel miras kavramı ile karıştırdıkları görülmüştür. Bu bulgulardan hareketle öğrencilerin büyük çoğunluğunun konu hakkında bilgi sahibi oldukları, bazı öğrencilerin ise kavramı karıştırdıkları tespit edilmiştir. Bu konuda Gürel (2018) tarafından yapılan “Somut Olmayan

Kültürel Miras Etkinliklerinin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanımı” isimli deneysel tez çalışmasının sonucunda ulaşılan öğrencilerin büyük bir kısmının somut ve somut olmayan kültürel miras ürünlerini ayırt etme yeterliliğine eriştikleri sonucu ile örtüşmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin somut olmayan kültürel miras kavramına yönelik görüşleri değerlendirildiğinde somut olmayan kültürel mirası gelenek ve görenekler, atasözleri ve elle tutulamayan şeyler ifadeleri üzerinden nitelendirdikleri görülmüştür. Elde edilen bu sonuçlar ile Gürel (2018) tarafından yapılan çalışmadaki somut olmayan kültürel miras öğelerinin yaşam biçimini oluşturduğu ve örf ve âdetlere temel teşkil ettiği sonucu benzerlik göstermektedir. Bunun yanı sıra bazı öğrencilerin somut olmayan kültürel miras kavramını, somut kültürel miras kavramı ile karıştırdıkları tespit edilmiştir. Genel olarak öğrencilerin büyük çoğunluğunun kavram hakkındaki bilgilerinin olduğunu söylemek mümkündür.

Öğrencilerden Sivas’a ait somut kültürel miras öğelerinin neler olduğuna dair elde edilen bulgulara sıklıkla “Çifte Minare, Divriği Ulu Cami, Sivas Ulu Cami ve Gök Medrese” cevaplarını verdikleri görülmüştür. Bu sonuç Durmuş, Karadağlı ve Kınacı (2023) tarafından 5. sınıf öğrencileri ile yapılan araştırmada da öğrencilerin genel somut kültürel miras öğelerine yönelik fikir sahibi oldukları sonucu ile benzerlik göstermektedir. Ayrıca öğrencilerin Sivas ili özelinde somut kültürel miras öğeleri ile ilgili örneklemelerinin sınırlı, sayıca az olduğu ve belli başlı yerleri bildikleri tespit edilmiştir. Benzer şekilde Karaca Yılmaz, Akkuş, Şahbudak ve Işkın (2017)’in Cumhuriyet Üniversitesi öğrencileri ile yaptığı kültürel miras farkındalığı çalışmalarında da kültürel öğelere yönelik hem Sivaslı hem de Sivaslı olmayan öğrencilerin farkındalığının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu öğelerin Sivas’ta tarihteki kullanım alanları hakkında ise ortaokul öğrencileri, Çifte Minare için “İbadet yeri ve Medrese olarak”, Divriği Ulu Cami için “İbadet yeri, Sağlık, Eğitim ve Hastane olarak” ve Gök Medrese için ise “Eğitim ve İbadet yeri olarak” kullanıldıklarını sıklıkla ifade ettikleri görülmüştür. Ancak öğrencilerin kültürel miras öğelerinin kullanım alanları ve işlevselliği konusunda bilgi düzeylerinin az olduğuna ve bu bakımdan cevaplarının sınırlı kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin Sivas’a ait somut kültürel miras öğelerinin korunma durumu ile ilgili görüşleri incelendiğinde, öğelerin iyi korunduğu ve somut kültürel miras öğelerinin tarihsel açıdan önemli olduğu için korunması gerektiğini ifade ettikleri görülmüştür. Bu sonuca benzer olarak Kafadar (2021) tarafından yapılan araştırma sonuçlarında da öğrenciler kültürel mirası, atalardan miras kaldığı, geçmiş öğrenmemizi sağladığı, bizi yansıttığı ve kültürümüzün geleceği için korunmasını önemli gördükleri belirlenmiştir. Farklı olarak bazı öğrencilerin ise kültürel mirasın yetersiz korunduğunu ve daha fazla korunması gerektiğini ifade ettiklerini söylemek mümkündür.

Öğrencilerin Sivas’a ait somut kültürel mirasın tanıtılması ve korunmasına yönelik kamu kurumlarına/yerel yönetimlere yaptıkları önerilere

bakıldığında ise güvenlik görevlisi sayısı artırılabilir önerisini sıklıkla ifade ettiklerini söylemek mümkündür. Ayrıca somut kültürel miras öğelerinin tanıtılması konusunda okul gezilerinin ve etkinliklerinin gerçekleştirilebileceği önerilerinde bulundukları da görülmüştür. Elde edilen bulgulardan yola çıkılarak öğrencilerin öğelerin korunmasında fiziki koruma unsurlarına dikkat çektikleri, tanıtım noktasında ise etkinlik temelli önerilere vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Toprak (2024) tarafından tez çalışmada da koruma noktasında öğrenciler bilinçlendirme, eğitim ve kampanyalara dikkat çekmişlerdir.

Sivas’a ait somut olmayan kültürel miras öğelerinin neler olduğuna dair öğrencilerden elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, öğrenciler sıklıkla gelenek ve görenekler, Sivas halayı, Sivas türkücüleri ve atasözleri cevaplarını verdikleri görülmüştür. Genel olarak ortaokul öğrencilerinin Sivas ili özelinde somut olmayan kültürel miras öğeleri ile ilgili örneklemeler yapabildiklerini söylemek mümkündür. Bu sonuca benzer olarak Durmuş vd. (2023), tarafından 5. Sınıf öğrencileri ile yapılan araştırmada da öğrencilerin genel soyut kültürel miras öğelerine yönelik fikir sahibi oldukları ve bilinçli oldukları belirlenmiştir.

Öğrencilerin Sivas’a ait somut olmayan kültürel mirasın korunma durumu ile ilgili olarak iyi korunduğu ve gelenek ve göreneklerin devamlılığı için korunması gerektiği yönünde fikirleri olduğu görülmüştür. Farklı olarak öğrencilerden bazılarının somut olmayan kültürel mirasın korunması noktasında daha fazla önem verilmesi gerektiğini düşündüklerini söylemek mümkündür. Sivas’a ait somut olmayan kültürel mirasın gelecek nesillere aktarımı ile ilgili yaptıkları önerilerinde ise okullarda çocuklara anlatılabilir önerisini sıklıkla ifade ettikleri görülmüştür. Nitekim Sevigen (2021) tarafından yapılan araştırmada da sene başında yapılan ders tanıtımında tüm öğrenme alanları içinde 5.sınıf düzeyindeki öğrencilerin kültür ve miras öğrenme alanına ilgi duydukları ve önem verdikleri tespit edilmiştir. Ayrıca öğrenciler gelecek nesillere aktarımı ile ilgili somut olmayan kültürel mirasın kullanılmaya devam edilmesi ve daha sık kullanılması yönünde önerilerinde de bulunmuşlardır. Nitekim Gross ve Rutland (2017) da bireylerin sosyal katılımı için kültürlerini ve kimliklerini öğrenmeye ihtiyaç duyduklarını belirtmektedir. Öğrencilerinin Sivas’a ait somut olmayan kültürel mirasın gelecek nesillere aktarımı hususunda yaptıkları önerilerinde öğelerin aktarımında sözel anlatımın önemine vurgu yaptıklarını söylemek mümkündür.

Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde ortaokul öğrencilerinin kültürel miras kavramı ile ilgili bilgi sahibi oldukları, öneminin farkında oldukları, somut ve somut olmayan kültürel miras kavramlarını karıştırdıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Sivas ili özelinde somut ve somut olmayan kültürel miras unsurlarını ifade edebildikleri, somut kültürel öğelerin tarihteki kullanımı ve işlevselliği ile ilgili bilgiye sahip olmadıkları, öğelerin korunması ve gelecek nesillere

aktarımı noktasında çeşitli öneriler yapabildikleri sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar neticesinde şu önerilerde bulunulabilir:

Somut ve somut olmayan kültürel miras kavramlarının öğretiminde yapılandırmacı anlayış çerçevesinde etkinliklerden yararlanılabilir.

Kültürel miras unsurları ile ilgili okul gezileri gerçekleştirilerek bilginin kalıcılığı artırılabilir.

Sivas ili özelinde öğretmenlere kültürel miras unsurları ile ilgili hizmet içi konferanslar verilebilir.

Extended Abstract

Introduction

From past to present, societies have consistently demonstrated a tendency to produce something and accumulate and transmit them. Accordingly, cultural heritage, which has been passed down through generations, is considered a set of values that express the shared history of a society, enhance feelings of solidarity and unity, ensure the continuity of accumulated experiences and traditions, and guide future developments (Kuşçuoğlu ve Taş, 2017). Tangible and intangible values that comprise our past include historic cities and structures, cultural landscapes, monumental buildings, archaeological sites, as well as language, traditions, dance, music, and rituals (Kuşçuoğlu ve Taş, 2017). To promote cultural and natural assets with universal value, recognized as the common heritage of humanity, raise awareness in society, and ensure cooperation to preserve cultural and natural heritage that has been deteriorated or lost for various reasons, the Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage was adopted by UNESCO's General Conference on November 16, 1972 (UNESCO, 2024). Preserving cultural heritage is only possible through cultural awareness and education, with promotion and educational activities playing a central role in raising awareness (Halaç ve Bademci, 2021). Within the education system, the efforts have been made to create awareness of cultural heritage by incorporating this subject into various courses from an early age.

The province of Sivas, which has served as the capital of different states throughout history and possesses significant commercial and cultural characteristics, is rich in cultural heritage assets (Karaca Yılmaz, Akkuş, Şahbudak ve Işkın, 2017). A review of the literature reveals several studies on the cultural heritage elements and awareness of cultural heritage in Sivas (Akkuş, Karaca ve Polat, 2015; Karaca Yılmaz, Şahbudak, Akkuş ve Işkın, 2017; Bulut, 2019; Kutlu, 2021; Halaç ve Kelkit, 2023). These studies predominantly focus on raising awareness of cultural heritage. However, there appears to be a need for research specifically addressing cultural heritage awareness among middle school students in the Sivas province. In this context, the present study aims to examine the cultural heritage awareness of middle school students.

Method

The research used qualitative research method and was designed with phenomenology. The study group consisted of a total of 80 students (36 male and 44 female) enrolled in middle schools in the central district of Sivas during the 2024–2025 academic year. The sampling method used in the study was convenience sampling. Data were collected in written form through a semi-structured interview form prepared by the researchers. During the implementation phase, the collected data were transferred to the MAXQDA (2024) software program and analyzed using the descriptive analysis method.

Results and Discussion

The findings of the study suggest that the students associate the concept of cultural heritage with the past and can articulate it as such. This result aligns with the findings of a study conducted by Toprak (2024). Regarding the importance of cultural heritage elements, the students frequently expressed that these elements teach history, must be preserved, and are important because they originate from the past. These findings are consistent with the results of the studies by Avcı (2014) and Gürdoğan Bayır and Çengelci Köse (2018). Additionally, the students' awareness of the importance of cultural heritage corresponds with Toprak's (2024) thesis, which found that the middle school students exhibit high levels of sensitivity toward cultural heritage.

The students' views on the concept of tangible cultural heritage revealed that they often defined it as artifacts, structures, and physical objects from the past. Similar definitions were provided by students in the study conducted by Gürdoğan Bayır and Çengelci Köse (2018). However, some students were found to confuse the concept of tangible cultural heritage with intangible cultural heritage. The students described intangible cultural heritage as traditions, customs, proverbs, and non-physical elements, consistent with the findings of Gürel (2018).

Regarding the tangible cultural heritage elements specific to Sivas, the students frequently mentioned “Çifte Minare, Divriği Ulu Cami, Sivas Ulu Cami, and Gök Medrese.” This finding is in line with the results of the study by Durmuş, Karadağoğlu, and Kınacı (2023), which indicated that the students have knowledge of tangible cultural heritage elements. However, it was observed that the students' examples of tangible cultural heritage specific to Sivas were limited in number and scope, focusing on a few well-known sites. Similarly, a study by Karaca Yılmaz, Akkuş, Şahbudak, and Işkın (2017) found that the university students exhibited low awareness of cultural heritage elements in Sivas. Furthermore, the students' knowledge about the historical use of these elements was found to be limited and superficial.

Regarding the preservation of tangible cultural heritage in Sivas, the students generally expressed the view that these elements are well-preserved. This finding is consistent with the results of Kafadar's (2021) study. However, some students noted that preservation efforts

are inadequate and need improvement. As for recommendations on promoting and preserving the tangible cultural heritage of Sivas, the students frequently suggested increasing the number of security personnel and organizing school trips and activities to raise awareness. Similar suggestions were made in Toprak's (2024) study, where students emphasized the importance of awareness campaigns, education, and advocacy.

Regarding the intangible cultural heritage elements specific to Sivas, the students frequently mentioned traditions, Sivas halayı (a traditional folk dance), Sivas folk songs, and proverbs. The study by Durmuş et al. (2023) with fifth-grade students also found that the students were knowledgeable and conscious about intangible cultural heritage.

The students generally expressed that the intangible cultural heritage of Sivas is well-preserved, though some believed that greater efforts are needed to ensure its protection. As for the transmission of intangible cultural heritage, the students suggested that it could be taught to children in schools. This aligns with the findings of Sevigen (2021), which showed that the students are interested in and value learning about culture and heritage and have made similar recommendations. Gross and Rutland (2017) also emphasized that the individuals need to learn about their culture and identity to participate socially.

Pedagogical Implications

Based on the findings of the study, the following recommendations can be made:

Activities based on a constructivist approach can be utilized in teaching the concepts of tangible and intangible cultural heritage.

School trips related to cultural heritage elements can be organized to enhance students' knowledge of their use and function, ensuring its retention.

In-service training conferences can be held for teachers in Sivas on cultural heritage elements.

Araştırmanın Etik Kurul İzni

Bu çalışmanın etik kurul izin belgesi 29.11.2024 tarih ve E-50704946-050.04-496469 sayısı ile Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Araştırma Önerisi Etik Değerlendirme Kurulu'ndan alınmıştır.

Araştırmanın Etik Taahhüt Metni

Yapılan bu çalışmada bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulduğu; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifatın yapılmadığı, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde "Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi ve Editörünün" hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun Sorumlu Yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğu sorumlu yazar tarafından taahhüt edilmiştir.

Kaynaklar

- Akkaya, M. (2017). Nazilli'deki kültürel ve tarihi değerlere ilişkin öğrenci görüş ve bilgilerinin incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8, 226-239.
- Akkuş, G., Karaca, Ş., & Polat, G. (2015). Miras farkındalığı ve deneyimi: Üniversite öğrencilerine yönelik keşifsel bir çalışma. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (50), 71-81.
- Arıkan, İ., & Doğan, Y. (2013). İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasla ilgili başarı düzeyleri ve tutumlarının bazı değişkenlerce incelenmesi (Adıyaman örneği). *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(15), 29-68.
- Avcı, M. (2014). *Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitime ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Barghi, R., Zakaria, Z., Hamzah, A., & Hashim, N. H. (2017). Heritage education in the primary school standard curriculum of Malaysia. *Teaching and Teacher Education*, 61, 124-131. doi.org/10.1016/j.tate.2016.10.012
- Bulut, S. H. (2019). Türkiye'de somut olmayan kültürel mirasın korunmasına yönelik destinasyon oluşturma: Sivas Madımak Otel. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi* 5(2)99-106. doi.org/10.22252/ijca.632850
- Bülbül, H. (2016). Müze ile eğitim yoluyla ortaokul öğrencilerinde kültürel miras bilinci oluşturma. *Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 681-694.
- Dere, İ., & Emeksever, A. (2018). Hayat bilgisi derslerinde sözlü tarihle kültürel mirasın öğretimi. *Gelecek Vizyon Dergisi*, 2(4), 40-47. DOI: 10.29345/futvis.61
- Dere, İ. (2021). Learning the cultural heritage by documenting: Field experiences of teacher candidates of social studies. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 43, 108-121.
- Durmuş, E., Karadağoglu, A., & Kınacı, M. K. (2023). 5. sınıf öğrencilerinin zihin haritalarında sosyal bilgiler dersi kültür ve miras kavramının incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 5(1), 57-81.
- Gross, Z. & Rutland, S.D. (2017). Experiential learning and values education at a school youth camp: Maintaining Jewish culture and heritage. *International Review of Education*, 63, 29-49. doi:10.1007/s11159-016-9609-y
- Gürdoğan Bayır, Ö., & Çengelci Köse, T. (2018). Kültürel miras ve korunmasına ilişkin ortaokul öğrencilerinin görüşleri. *Kastamonu Education Journal*, 27(4), 1827-1840. doi:10.24106/kefdergi.3393
- Gürel, D. (2018). *Somut olmayan kültürel miras etkinliklerinin 7. Sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanımı* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Halaç, H. H., & Bademci, F. (2021). Kültürel miras: Sistematik literatür incelemesi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 172-190.
- Halaç, H. H., & Kelkit, D. M. (2023). Sivas kültür rotası önerisi ile kültürel miras farkındalığı kazandırılması. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (Cumhuriyet Özel Sayısı), 292-307. doi.org/10.53568/yyusbed.1243022
- Icomos (2024). Dünya mirası listesi'nde Türkiye. <https://www.icomos.org.tr/?Sayfa=Dunyamirasilistesindeturkiye&dil=tr> adresinden 14.10.2024 tarihinde alındı
- Kafadar, T. (2021). Cultural heritage in social studies curriculum and cultural heritage awareness of middle school students.

- International Journal of Progressive Education*, 17(2), 260-274. doi.org/10.29329/ijpe.2021.332.16
- Karaca Yılmaz, Ş., Akkuş, G., Şahbudak, E., & Işkın, M. (2017). Kültürel miras farkındalığı: Cumhuriyet üniversitesi öğrencilerine yönelik bir uygulama çalışması. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (Akad)*, 9(16), 86-100. doi.org/10.20990/kilisibfakademik.295701
- Karakuş, U., Çepni, O. & Kılcan, B. (2011). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin turizme yönelik görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Safranbolu’da nicel bir çalışma). *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(4), 85-97.
- Kuleli, A. E., Dayı, E. B., Ercan, S. A., & Kıştin, S. A. (2023). Ortaokul öğrencilerine yönelik kültürel miras ve korunması eğitimi; Antalya, Döşemealtı Kovanlık Köyü Ortaokulu örneği. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, (19), 58-86. https://doi.org/10.20860/ijoses.1235541
- Kutlu, D. (2021). Destinasyon Pazarlaması Perspektifinde Kültürel Miras. Divriği Çiğdemli Köyünün Keşfi. *Kent Akademisi*, 14(1), 59-72. doi.org/10.35674/kent.809153
- Kuşçuoğlu, G. Ö., & Taş, M. (2017). Sürdürülebilir kültürel miras yönetimi. *Yalvaç Akademi Dergisi*, 2(1), 58-67.
- Külcü, Ö. T. (2015). Kültürel miras kavramının eğitim açısından önemi. *Akademia Disiplinlerarası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 27-32.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2009). Hospitality management & tourism including cultural heritage and museum operation, Çalışma raporu. https://teftis.ktb.gov.tr/Eklenti/1279,muserrefcanpdf.pdf adresinde 10.10.2024 tarihinde incelenmiştir.
- MEB. (2023). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. Ankara.
- Merriam, S. B., & Tisdell, E. J. (2015). *Qualitative research: A guide to design and implementation* (4th Edition). Jossey Bass.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd Ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Nuzzaci, A. (2020) The right of children to use cultural heritage as a cultural right. *Open Journal of Social Sciences*, 8, 574-599. doi: 10.4236/jss.2020.84042.
- Özcan, N., Uzak, E. D., Subaşıoğlu, A., Tekindal, M. A. (2022) Somut olmayan kültürel miras unsurlarından ebru sanatının ortaokul öğrencilerindeki farkındalık durumunda medyanın etkisi. *Bilar:Bilim Armonisi Dergisi*, 5(1), 54-64. doi: 10.37215/bilar.1039421
- Özsoy, A., & Çokal, Z. (2021). Kültürel miras eğitimi açısından turizm rehberliği bölümlerine yönelik müfredat incelemesi. *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 4(2), 106-118. doi.org/10.34090/tured.1030121
- Öztürk, H. M., Güngör, H., & Ogelman, H. G. (2021). Okul öncesi dönemde kültürel miras eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri: Denizli ili örneği. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 175-203. doi.org/10.32572/guntad.878268
- Phillips, H. (2015). The capacity to adapt to climate change at heritage sites-The development of a conceptual framework. *Environmental Science & Policy*, 47, 118-125. doi.org/10.1016/j.envsci.2014.11.003
- Saral, E. (2019). *Somut olmayan kültürel miras konusunda Türkiye’de yapılan bilimsel çalışmalar üzerine açıklamalı bibliyografya denemesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Selanik Ay, T., & Kurtdeğir, N. (2013). Öğretmen adaylarının "kültürel miras" kavramına ilişkin metaforları. *Electronic Turkish Studies*, 8(12), 1135-1152. doi.org/10.7827/TurkishStudies.5982
- Sevigen, E. (2021). *Sosyal bilgiler öğretiminde müze uygulamalarının öğrencilerin somut kültürel miras ve ders ile ilgili tutumlarına etkisi ve süreç hakkındaki görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Toprak, Y. (2024). *Ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılıklarının farklı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Tuncel, G., & Altuntaş, B. (2020). İlköğretim 4. sınıf öğrencilerinin kültürel miras algısı: Göstergebilimsel bir analiz. *International Journal of Field Education*, 6(1), 123-140. doi.org/10.32570/ijofe.731122
- Türk Dil Kurumu. (2024). Kültür tanımı. https://sozluk.gov.tr/ adresinde 17.10.2024 tarihinde incelenmiştir.
- UNESCO (2024). The World Heritage Convention. https://whc.unesco.org/en/convention/ adresinde 16.10.2024 tarihinde erişilmiştir.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, S. (2023). İlkokul öğrencilerinin kültürel mirasa duyarlılıklarının incelenmesi: Bir karma yöntem araştırması. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 451-510.